

Haná (Náměšť na Hané; Kvítkovice; Kojetín). — M: 37. Šum.-novohr. podh. (Srubec), 41. Stř. Povlt. (Ondřejov; Turkovice), 59. Orl. podh. (Přibyslav), 60. Orl. opuky (Olešnice), 61. Dol. Poorl. (Čestice), 67. Českomor. vrch. (Rodkov), 76. Mor. brána (Radkovy).

Var. *crispa*: T: 1. Doup. pah. (Úhošťany), 3. Podkruš. pán. (Teplice), 4. Loun.-lab. střed. (Brná nad Labem), 8. Čes. kras (Radotín; Revnice), 9. Dol. Povlt. (Praha-Podbaba), 10. Praž. ploš. (Praha-Vinohrady; Praha-Nové Město), 11. Stř. Pol. (Poděbrady), 12. Dol. Pojiz. (Mladá Boleslav), 13. Rožď. pah. (Dobruška; Zalužany), 15. Vých. Pol. (Hradec Králové; Pardubice), 16. Znoj.-brn. pah. (Brno), 21. Haná (Olomouc; Vrbátky; Kojetín). — M: 30. Jesen.-rak. ploš. (Zderaz), 31. Plz. pah. (Rokycany; Luby; Plzeň), 37. Šum.-novohr. podh. (Zlatá Koruna), 38. Bud. pán. (České Budějovice), 39. Třeboň. pán. (Mezimostí nad Nežárkou; Třeboň), 41. Stř. Povlt. (Týnec nad Sázavou; Bechyně), 42. Votic. pah. (Zlaté Hory; Jeníčkova Lhota), 48. Luž. kotl. (Hrádek nad Nisou), 56. Podkrk. (Mříčnā), 60. Orl. opuky (Olešnice), 62. Litomyš. pán. (Litomyšl; Chotěšiny), 63. Českomor. mezih. (Svitavy; Čermná), 66. Hornosáz. pah. (Jitkov), 67. Českomor. vrch. (Kejžlice; Žďár nad Sázavou; Netín), 68. Mor. podh. Vysoč. (Třebíč; Žerůvky), 80. Stř. Pobeč. (Vsetín), 84. Podbesk. pah. (Trnec; Frýdek-Místek). — O: 93. Krk. (Špindlerův Mlýn).

Celkové rozšíření: Původní pravděpodobně v Číně, snad též v sousedních zemích subtropického pásu. Pěstován a zplanělý v Japonsku, Pňamui, Zabajkāl, na z. Sibiři, v Přední Asii, Jemenu, téměř v celé Evropě, v Etiopii, Somálsku, Egyptě, v Severní Americe, Austrálii a na Novém Zélandě.

Význam: V Číně a některých jiných územích Starého Světa se sléz přeslenitý pěstuje jako léčivá a krmná rostlina již odedávna. Jako krmivo se osvědčil ve výživě domácích zvířat. Výnosy slézu se pohybují podle vývojového stadia mezi 36–46 t zelené hmoty na 1 ha, čímž předčí i jetel (30 t) a vojtěšku (35 t). Obsah stravitelných bílkovin je zhruba stejný jako u jetele (1,9 %). Nejhodnotnější píci poskytuje ve stadiu před květem, později stonky dřevnatí. Kromě pěstování jako meziplodiny ke krmným účelům bývá pěstován (především ve var. *crispa*) jako léčivka, především na venkovských zahrádkách, někdy i jako okrasná rostlina pro kadeřavé listy (var. *crispa*). Ve v. Asii se užíval i k získávání vláken (zvláště na rybářské sítě).

8. *Anoda* CAV. — *anoda*

Anoda CAVANILLES Monad. Diss. 1: 38, 1785. — Syn.: *Cavanillea* MED. Malvenfam. 19, 1787.

Lit.: BAKER E. G. (1892): Synopsis of genera and species of Malveae — *Anoda*. J. Bot. 30: 73–75. — HOCHREUTNER B. P. G. (1916): Monographia generis *Anodae*. Annuaire Conserv. Jard. Bot. Genève 20: 29–68. — JEHLIK V. et HEJNÝ S. (1974): Main migration routes of adventitious plants in Czechoslovakia. Folia Geobot. Phytotax. 9: 241–248. — BATES D. M. (1987): Chromosome numbers and evolution in *Anoda* and *Periptera* (Malvaceae). Aliso 11: 523–531. — FRYXELL P. A. (1987): Revision of the genus *Anoda* (Malvaceae). Aliso 11: 485–522. — JEHLIK V. (1988): A survey of the adventive flora and of the synanthropic vegetation in the oil-seed processing factories in Czechoslovakia. In: Symposium Synanthropic Flora and Vegetation 5: 95–107. Martin.

Jednoleté nebo vytrvalé byliny, polokeře nebo keře. Listy čárkovité, kopinaté, vejčité, hrálovité nebo dlanitě členěné. Květy jednotlivé v úžlabí listů nebo v koncových květenstvích. Kalíšek chybí; kalich obvykle 5 nebo 10žilný; korunní lístky žluté, bělavé, modrofialové nebo červenofialové. Poltivé plody, rozpadající se v 5–20 plůdků, někdy se špičatými výrůstky. Semena většinou lysá. — 23 druhů

Kříženci

2 × 1. *Malva neglecta* × *sylvestris* = *Malva* × *zoernigii* FLEISCHER Oesterr. Bot. Z. 52: 357, 1902.

Lodyha přímá nebo poléhavá, až 1 m dl., v hor. části hustě odstále chlupatá. Listy v obrysu okrouhlé, slaločné. Lístky kalíšku široce čárkovité; kališní lístky široce vejčité; korunní lístky 3,0–3,5 × delší než kalich; tyčinková trubka dosti hustě chlupatá. Plody z 11–14 plůdků.

Velmi vzácně mezi rodiči, zatím pouze v sv. Čechách ve fyt. p. 15b. Hrad. Pol. (Skršice, odkud byl popsán).

2 × 3. *Malva neglecta* × *pusilla* = *Malva* × *adulterina* WALLROTH Linnaea 14: 611, 1840.

Syn.: *Malva* × *hybrida* ČELAK. Prodr. Fl. Böhm. 3: 515, 1875.

Jednoleté až víceleté byliny. Květy v chudokvětých svazečcích v úžlabí listů. Kališní lístky vejčité, ploché, s cípy ± dlouze zašpičatělými, na okraji dlouze brvitými; korunní lístky mělce vykrojené, delší než kalich, bělavé, na vrcholu modravě fialové; tyčinková trubka s roztroušenými chlupy až olysalá. Plody z 10–15 plůdků; stylopodium ca 2 mm šir.; plůdky se slabě vyniklým okrajem, pouze na okraji bočních stěn s nepatrnými radiálními žebry.

Ojedinele mezi rodiči ve fyt. o. 2a. Žatec. Poohří (Dobroměřice; Zahořany), 3. Podkruš. pán. (Červený Hrádek), 4a. Loun. střed. (Bělušice), 4b. Lab. střed. (Brná nad Labem), 9. Dol. Povlt. (Praha), 15b. Hrad. Pol. (Výrava), 15c. Pard. Pol. (Pardubice; Dvakačovice), 18a. Dyj.-svr. úv. (Sedlec), 20b. Hustop. pah. (Dražovice).

Poznámka: Kříženec *Malva neglecta* × *pusilla* byl získán též uměle, podobně jako další kříženec *M. verticillata* var. *crispa* × *neglecta* (KRISTOFFERSON 1923); v botanické zahradě v Uppsale ve Švédsku byl zjištěn kříženec *M. sylvestris* × *verticillata* (HEDLUND 1893).

v subtropické a tropické Americe, s těžištěm rozšíření v Mexiku. — Protandr. Entomogam. Alogam.

Poznámka: Rod *Anoda* CAV. spolu s blízkým příbuzným rodem *Periptera* DC., zahrnujícím 4 druhy v Mexiku, zaujímá relativně izolovanou pozici v čeledi *Malvaceae*.

1. *Anoda cristata* (L.) SCHLECHT. — anoda hřebeníť Tab. 66/3, 71/1

Anoda cristata (LINNAEUS) SCHLECHTENDAL Linnaea 11: 210, 1837. — Syn.: *Sida cristata* L. Sp. Pl. 685, 1753. — *Anoda lavateroides* MED. Malvenfam. 19, 1787.

Jednoleté (nebo v původním areálu též víceleté) byliny. Kořen kulový. Lodyha přímá nebo vystoupavá, větvená, 40–100 cm vys., odstále jednoduše chlupatá. Čepel i na jedné rostlině tvarově variabilní, vejčitá, hrálovitá nebo dlanitě (3–) 5laločná až -klaná, s prostředním úkrojkem prodlouženým, téměř celokrajná, na obou stranách řídce jednoduše chlupatá; řapíky kratší než čepel, chlupaté; palisty čárkovité, dlouze chlupaté. Květy jednotlivé v úžlabí listů na chlupatých stopkách 4–6 cm dl. Kalíšek chybí; kalich do poloviny srostlý, s trojúhelníkovitými cípy, 6–9 mm dl., za plodu se zvětšující, odstále chlupatý; korunní lístky obvejčité, na konci nejvyš mělce vykrojené, 15–27 mm dl., s nehýtkem hustě brvitým, modrofialové až červenofialové, vz. bílé; tyčinková trubka s dlouhými odstálými chlupy, bílá. Plody z 10–19 plůdků, 9–12 mm v průměru, volně rozpadavé na ploše rozloženém kalichu; plůdky s draslavým špičatým, až 3 mm dl. výrůstkem, směřujícím paprscitě vně plodu, s oplodím směrem do středu za zralosti rozrušeným. Semena kulovitě ledvinovitá, drsná, hnědočerná. IX–X. Tf.

$2n = 30, 60, 90$ (extra fines)

Trib. 3. *Hibisceae* REICHENB.

Kalíšek z mnoha lístků, volných nebo srostlých navzájem nebo i s kalichem; tyčinková trubka na konci bez prašníků, rovná nebo 5zubá; plodolistů 2–10, v jedné rovině v kruhu; plodem 2-, 5- nebo 10pouzdrá tobolka.

Poznámka: Některými autory bývá tento tribus řazen do čeledi *Bombacaceae*.

9. *Hibiscus* L. — ibišek

Hibiscus LINNAEUS Sp. Pl. 693, 1753. — Syn.: *Ketmia* [GUETTARD Mém. Acad. Sci. Paris 1749: 403, 1753] MILL. Gard. Dict., ed. 4, sine p., 1754. — *Trionum* SCHAEFFER Bot. Exped. 34 et 78, 1760. — *Laguna* CAV. Monad. Diss. 2, append. 2, 1786 et 3: 173, 1787.

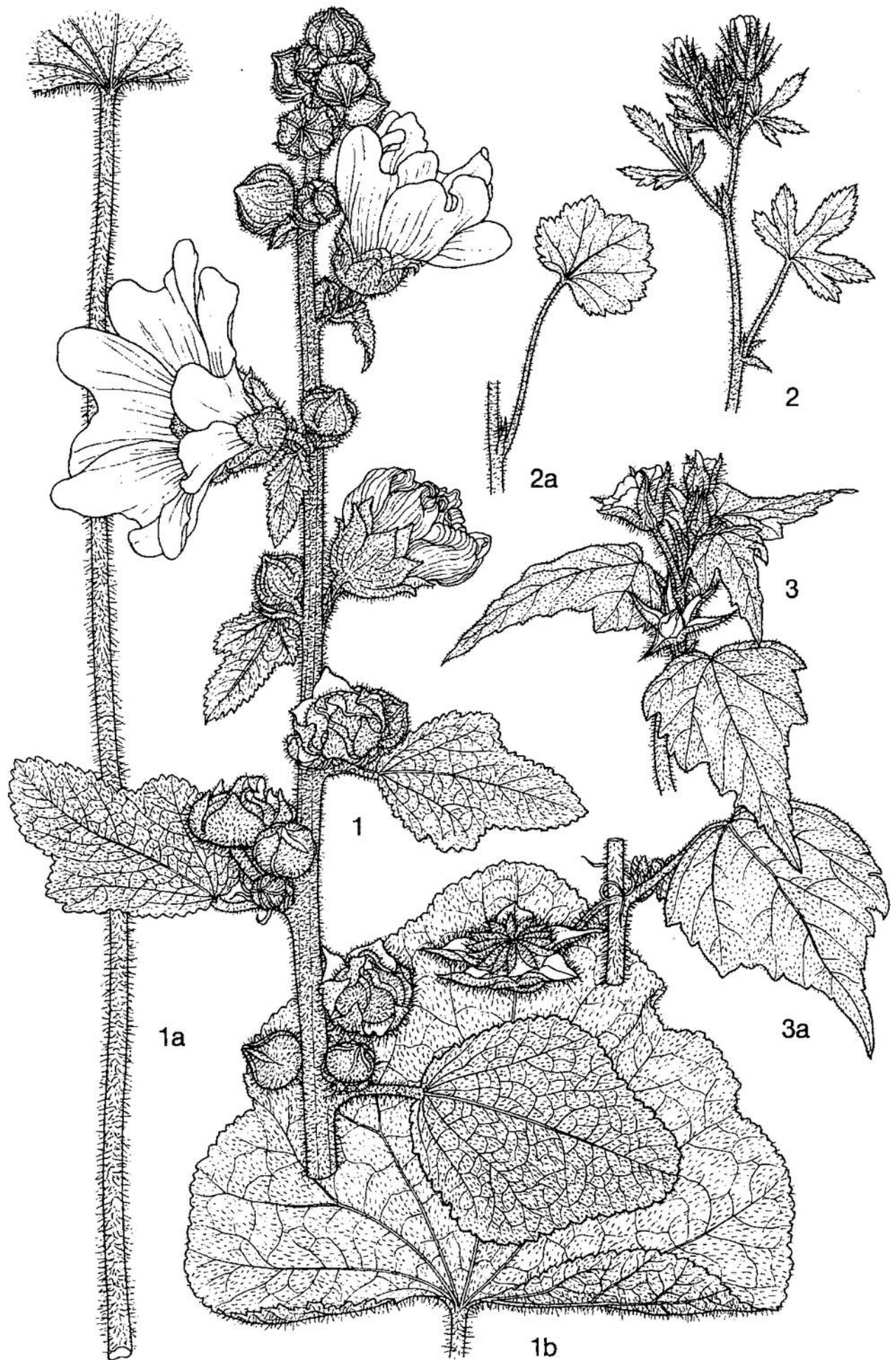
Lit.: HOCHREUTINER B. P. G. (1900): Révision du genre *Hibiscus*. Annuaire Conserv. Jard. Bot. Genève 4: 23–191. — DOMIN K. (1924): Nové naleziště ibišku hodinového (*Hibiscus trionum* L.) v Čechách. Věda Přír. 5: 181. — SKOVSTED A. (1944): Some hybridization experiments in the tribe *Hibisceae*. T. R. Trav. Carlsberg Lab. 24: 1–29. — KEARNEY T. H. (1957): A tentative key to the South American species of *Hibiscus* L. Leaflet. West. Bot. 8: 161–180. — KARPOWICZOWA L. (1958): Kenaf *Hibiscus cannabinus* L. Warszawa. — BATES D. M. (1965): Notes on the cultivated *Malvaceae*. 1. *Hibiscus*. Bailey 13: 56–128. — BRINK B. R. C. (1968): Nomenclatural problems around *Hibiscus* L. Taxon 17: 44–47. — GROOTENDORST H. (1968): *Hibiscus syriacus*. Dendroflora 5: 23–28. — KACHECHEBA J. L. (1972): The cytotaxonomy of some species of *Hibiscus*. Kew Bull. 27: 425–433. — KUNDU B. C. et BISWAS C. (1973): Anatomical characters for distinguishing the genera *Abelmoschus* and *Hibiscus*. Proc. Indian Sci. Congr. 60: 295.

Byliny, keře i stromy, většinou s hvězdovitými, svazčitými, vidličnatými i jednoduchými chlupy, jen

Přechodně zavlékána [vesměs ve var. *brachyantha* (REICHENB.) HOCHREUTINER s korunními lístky stejně dlouhými jako kališními] s americkými sójovými boby, odpadem ze sójových bobů nebo se sójovým šrotem. Proto se vyskytuje v místech, kde se tyto produkty překládají, zpracovávají nebo zkrmuji. Zatím nalezena (V. JEHLÍK nebo se spolupracovníky) u drůbežárny ve Velkém Oseku (1973), na překladišti Nové Loubí na pravém břehu Labe v Děčíně (1982, 1983, 1985, 1990), v labském přístavu Mělník (1983), na dvoře továrny Soja v Kolíně-Zálabí (1984), v okolí kravína v Zibohlavech (1984), v okolí kravína v Libenicích (1984) a v okolí sušárny krmiv ve Starém Kolíně (1984, 1988, 1989). Lokality jsou v nadm. výškách 125–270 m (mapy: SLAVÍK FKS 1990: 152). Původem od jihu USA do Bolívie, Argentiny a Chile, s těžištěm rozšíření v Mexiku (jde o největší areál ze všech druhů rodu *Anoda*). Druhotně zavlečena do Evropy, Asie a Austrálie. Nominální varieta využitelná jako okrasná rostlina.

Poznámka: V letech 1958–1961 byl v Brně (na Radlase) nalézán v zahrádkách hnojených odpadem po čištění australské vlny (KÜHN BRNU — dokladová položka nenalezena; publikoval GRÜLL Studie ČSAV no 3: 82, 1979) druh *Lawrencia glomerata* HOOKER [syn.: *Plagianthus glomeratus* (HOOKER) BENTHAM]. Vyznačuje se přisedlými, jednopohlavnými nebo oboupohlavnými úžlabními květy, chybějícím kalíškem, bílou či zelenavou, 3–8 mm dl. korunou a kulovitými až vejčitými plody z 5 plůdků. Původem z Austrálie (mapy: LANDER Nuytsia 5: 232, 1984).

Tab. 66: 1 *Alcea biennis*, 1a – řapík přízemního listu, 1b – čepel přízemního listu. – 2 *Althaea hirsuta*, 2a – lodyžní list.
– 3 *Anoda cristata* var. *brachyantha*, 3a – střední část lodyhy.

Tab. 71: 1 *Anoda cristata*. – 2 *Buxus sempervirens*, 2a – zralý plod, 2b – semeno.

318 *Chamaesyce*

